

Izhaja enkrat na mesec.

CENA: za vse leto 25 Din.

za pol leta 12:50 Din.

Posamezna številka 2 Din.

Rokopisi se ne vračajo.

Uredništvo in upravnništvo:

Ljubljana, Komenskega ul. 12.

JUGOSLOVANSKI OBRTNIK

Izhaja enkrat na mesec.

Cene inseratom:

Pri enkratni objavi

 $\frac{1}{1}$ str. 240 D, $\frac{1}{2}$ str. 120 D, $\frac{1}{4}$ str. 60 D, $\frac{1}{6}$ str. 40 D, $\frac{1}{12}$ str. 20 D.

GLASILO „JUGOSL. TRGOVSKE-OBRTNE ZVEZE“ V LJUBLJANI.

Dr. A. G.:

Obrtna strokovna in stanovska organizacija.

Mali obrtnik je slabič, ki mora iskati moči v združenju. Brez tega si ne bo nikdar opomogel in tudi če bi ga država izdatno podpirala. Glavnega, česar mu je treba, gospodarske samostojnosti in neodvisnosti mu ne more dati. Tu velja načelo samopomoči.

Značilno za naše razmere pa je, da kljub vsej potrebi, niti obrtniki sami, niti drugi merodajni činitelji niso prav na jasnem, kako naj se obrtnik organizira. To je sicer otročja bolezen, pojav, ki se vedno ponavlja, kjer in kadarkoli se snujejo nove, do tedaj še nepoznane, ali vsaj neudomačene organizacije, vendar je gotovo potrebno, da se resno potrudimo, da to prehodno dobo čimprej prekoračimo. Potreba, da ustvarimo na obrtnem polju solidno in trajno organizacijo, je tako nujna, da se nikakor ne moremo zadovoljiti s poskusi, ali pa celo dopustiti, da bi ta ali oni nejasnost v tem oziru izrabljali v strankarske namene, ter skušali pritegniti nezavedne in nepoučene obrtnike na eno ali drugo stran, kamor po svojih nazorih dejanski ne spadajo.

Kakor povsod moramo tudi pri obrtnikih ločiti dvojne težnje. Na eni strani stremi vsak obrtnik za tem, da zboljša kolikor mogoče svoj zasebno-gospodarski položaj, na drugi strani pa hoče uživati tudi v javnem, političnem in gospodarskem življenju vse pravice, ki odgovarjajo modernim nazorom v družabnem redu. Ker pa posameznik niti na eni niti na drugi strani ne more sam iz lastne moči doseči svojega cilja, se jih mora strniti po več v enoto, da potem z združenimi močmi delajo za svoj namen. Potrebna je torej dvojna organizacija, ena, ki stremi po zboljšanju zasebno-gospodarskega položaja svojih članov in druga, ki naj jim pomore in javnem življenju do prave veljave in moči. Prvo organizacijo nazivljemo strokovno, drugo pa stanovsko. Iz namena strokovne organizacije sledi, da gre pri njej predvsem za sredstva in pomočke, s katerimi javno življenje nima neposrednega stika. N. pr. v kraju je 10 mizarjev, izmed katerih ne premore niti eden toliko, da bi si mogel nabaviti vsaj najnujnejše stroje, vseh 10 skupaj pa si na zadružni podlagi lahko napravijo skupno delavnico za strojno delo. To zasebno gospodarsko velevažno podjetje nima z javnim političnim in gospodarskim življenjem nikake neposredne zveze. Zato je tudi jasno, da pri snovanju te vrste organizacije politični in strankarski motivi ne smejo igrati nikake odločilne vloge. Za vzgled so nam tu prav lahko delavske organizacije, kjer se delitev med stanovsko in strokovno organizacijo sicer ne da tako dosledno izvesti, kjer pa kljub temu opažamo, da nastopa delavstvo, ki je stanovsko organizirano v nasprotujočih si strankah, v strokovnih vprašanjih popolnoma solidarno in enotno. Kakor vidimo pri delavstvu, ravno tako morejo in morajo biti — ako hočejo doseči svoj cilj — tudi obrtniki v strokovnih vprašanjih solidarni. Zato njihova strokovna organizacija, njihove zadrugene ne smejo biti politične, marveč

nepolitične, nadstrankarske. Mizarska, čevljar-ska ali kakršnakolišbodi zadruga ni in ne sme biti strankarsko politično društvo, marveč naj združuje v sebi poštene in delavne obrtnike poedinih strok, brez ozira na njihovo politično naziranje in prepričanje. —

Pripomniti pa bilo še, da imajo pravi smisel predvsem take obrtne zadrugne, ki združujejo v sebi le obrtnike ene in iste, ali kvečjemu dveh sorodnih strok. Splošne obrtne zadrugne, h katerim so pripadali obrtniki najrazličnejših, mnogokrat nasprotujočih si panog, se niso obnesle, ker so se zlasti, za sedanjo dobo, ko so prevzele njihove naloge druge institucije, popolnoma preživele.

Delokrog strokovne organizacije je torej precej ozek in tudi dovolj jasno omejen. Drugače pa je pri stanovski organizaciji. Obrtnika kot takega ne zanimajo samo gospodarska, marveč tudi politična in kulturna vprašanja. Tu ne gre edino za gmotne koristi, temveč ravno tako tudi za socialno stališče obrtnega stanu sploh. Zato se delokrog stanovske organizacije, ki hoče vse te koristi in pravice obrtnega stanu uveljaviti ravna po vsakokratnih gospodarskih in političnih razmerah ter je od njih bistveno odvisen.

Iz tega pa sledi, da stanovska organizacija obrtnikov ne more biti tako enotna in nadstrankarska, kot strokovna. Tu se nazori križajo, ako ne v vseh, pa vsaj v mnogih bistvenih vprašanjih. Že v splošno gospodarskem oziru bi bilo težko doseči soglasje med veliko večino vseh obrtnikov, še mnogo manj pa seveda v raznih političnih in kulturnih vprašanjih, ki segajo mnogokrat prav daleč na gospodarsko polje. Zato si tudi enotne obrtne stanovsko-politične stranke ne moremo misliti, vsaj za daljšo dobo ne. Take stranke morejo obstojati edino tedaj, če so dovolj močne, da pritegnejo nase gospodarsko in politično nadvlado v državi. Ni še dolgo tega, ko je to bilo mogoče, toda dandanes smemo upati, da je nadvlada enega stanu v državi nad vsemi drugimi odbila zadnja ura. Sedaj se morajo gospodarske in politične razmere urediti med zastopniki vseh stanov in vseh naziranj. Ker torej ne gre za nadvlado enega stanu, marveč za kompromis, ki naj obsega najrazličnejše točke, ne le gospodarskega, temveč tudi političnega in kulturnega programa vseh stanov in vseh strank, je popolnoma umevno, da se tisti, ki soglašajo v kar največ in najvažnejših točkah, združujejo v političnih strankah, brez ozira na to ali pripadajo istemu stanu ali ne. Tako nastajajo politične stranke in struje, ki obsegajo somišljenike vseh stanov. Obrtno pa moramo reči, da je tudi edino prav, ako se pripadniki različnih stanov organizirajo v političnih strankah, kamor spadajo po svojem naziranju in prepričanju v važnih gospodarskih, političnih in kulturnih vprašanjih.

To velja naravno tudi za obrtnika. Vsak izmed njih naj se organizira v stranki, kamor spada po svojem prepričanju in naziranju, kajti da bi se vsled tega, ker je obrtnik, odrekel sodelovanju v javnem gospodarskem, političnem in kulturnem življenju, nato ni misliti in tega tudi ne moremo od nikogar terjati. Svoje specifično obrtniške zmožnosti naj obrtnik razvije in pokaže v svoji strokovni organizaciji, v zadrugi, ki bodi nepolitična in nadstrankarska, kot obrtnik ter držav-

ljani in član človeške družbe obenem, pa mora biti pristaš ene ali druge politične stranke, drugače ne bo imel veljave, ter ga ne bo nihče spoštoval.

Strankarsko-politična stanovska organizacija obrtnikov pa nikakor ne izključuje, da bi, koder gre za golj stanovske koristi, nastopali vsi obrtniki solidarno. Nasprotno, čimbolje bodo obrtniki organizirani v političnih strankah, tem lažje bodo dosegli, da bodo vse stranke zastopale njihove upravičene koristi.

Strankarsko-politična stanovska organizacija obrtnikov je tudi podlaga za dobro strokovno organizacijo, kajti edino strankarsko discipliniran obrtnik bo res dober zadrugar ter bo imel dovolj smisla za skupne koristi, da ne bo iskal samo osebnega dobička.

Nujnost in pomen strankarsko-politične organizacije obrtnikov sta torej jasna.

Zeleti moramo le, da se naš obrtni stan v tem smislu v okviru obstoječih političnih strank čimprej organizira ter si tako pomore do prave veljave in resnega vpoštevanja. Dolžnost vseh strank, ki vabijo v svoje vrste tudi obrtnike, pa je, da pri tem odkrito pokažejo svojo barvo. Zatajevanje političnega značaja obrtno-stanovske organizacije se bo prej ali slej razkrilo kot goljufija, ki bo zvalilo mezaupanje in razkol v obrtni organizaciji, ki ne bo škodil samo dotični stranki, marveč tudi obrtnikom samim. Tudi tu velja poštenje nad vse.

A. K.:

Udeležujmo se združnega dela!

Zadnje volitve v stanovsko zastopstvo Zbornice za trgovino, obrt in industrijo so brezdvomno dokazale staro resnico: Primeroma malo število dobro organiziranih in discipliniranih ljudi more obvladati mnogo večjo maso. Disciplinirana četa vzdrži še tako silen naval in vstrahuje vsako nebojevitvo množico. Zanimanje, vztrajno ter dosledno delo za kako stvar rodi vedno dobre uspehe. Vsak uviden in trezen človek bo to priznal.

Pomen stanovskih organizacij bodemo vedno bolj in bolj spoznavali vsled življenjske potrebe. Kdor se tega sedaj še ne zaveda, bo spoznal prepozno. Dnevno beremo v časopisih, kako propada političen parlamentarizem; nasprotno pa se povsod širi klic po stanovskih parlamentih. Radi tega ne smemo podcenjevati stanovskega zastopstva v zbornici za trgovino, obrt in industrijo! Zavedajmo se, da je to naš edini gospodarski parlament, kateremu so izročeni interesi 33.000 volivcev in skoro ravnolotiko tisoč slovenskih družin; lahko pa rečemo, da je tu zainteresiranega najmanj 20% celokupnega prebivalstva Slovenije. Nima sicer ta parlament nobene zakonodajne moči, pač pa važen posvetovalni glas pri vseh vprašljivih narodnogospodarskega značaja. Pa o tem naj razmišljajo drugi! Pri tem smo samo hoteli reči, da se nismo doslej skoro nič ali le malo brigali za stanovsko strokovno in socialno delo v obrtniško združnih organizacijah, in da v tem vidimo vzroke delnih neuspehov pri omenjenih volitvah.

Združno delovanje stanovsko-obrtnih organizacij pa moramo pojmovati le, ako jih poznamo. To je mogoče le tedaj, ako se v njih udeležujemo. Udeleženje pa smo skoro dosledno zanemarjali, ker malokateri naš somišljenik deluje pri njih; kako moremo šele govoriti o tem, da bi v njih deloval z ono vnemo, marljivostjo in ljubeznijo kakor pri svojem poklicu. In vendar je vsaka obrtna organizacija bistven del njegovega stanu, njegovega obrta. Lepo so se tega zavedali obrtniki v srednjem veku in pozneje še, dokler ni nastopila doba gospodarskega liberalizma. Od tedaj je razvoj industrije in napredek strojne tehnike dosledno uničeval stanovske organizacije obrtnikov. Potiskal je ročno delo obrtnika v stran in skušal z organiziranim kapitalom izrinuti ga kot konkurenta. Rokodelec je obupal, ker se je naenkrat videl brez moči ter se ni zavedal, kaj pomeni mali obrtnik v novo nastopajoči dobi narodnega gospodarstva. Na lasten račun je po-

magal industrijalizaciji svojega obrta; pomagal je zidati fabrike in njih vzdrževati. Svoje lastne učence je vzgajal za delo v tovarnah, kjer so postajali mašine brez volje, brez lastne inicijative. Tam pa so oni pozabljali na nekdanje družinsko življenje s svojimi mojstri ter so izgubili z njimi docela vse stike. Gospodarsko dejstvo pa je, da kjer ni dobrih, izvežbanih obrtnikov, tamkaj ne more biti dobrega naraščaja in tudi tovarne brez tega ne morejo uspevati. Mali obrtnik je torej vzgojitelj dobrega tovarniškega delavca in pospeševatelj industrije. Obrtnik vzgaja delavske moči organiziranemu kapitalu. Vzgoja in delo pa je kapital, katerega mali obrtnik prispeva industriji od početka njenega nastanka. Dejstvo je, da mali obrtnik ni razumel organizacije vzgojenega dela ter ni znal ustvariti organiziranega delovnega kapitala. Denarni kapitalizem pa je organiziral to delo sebi v prid in pognal malega obrtnika v obup.

Ko je gospodarski liberalizem koval zakone sebi v prid, pa je vsled splošnega propadanja malega obrtnika le uvidel, da ne sme pljuvati v lastno skledo, da malega obrtništva radi naraščaja ne sme do golega uničiti. Radi tega mu je v novem obrtnem redu (zakonu) od 20. decembra 1959 in v poznejših izpreminjavalnih in dodatnih zakonih zagotovil toliko dihanja, da bi mogel živeti, če se bo zavedal svojega pomena in moči. Pod pritiskom razmer mu je dal ne samo svobodo združevanja, ampak je celo odredil, da se morajo obrtniki združevati po enakih ali celo sorodnih strokah. Zakon je torej ustvaril prisilne obrtne organizacije, obrtne zadruge ali gremije.

Pri tem je zakonodajalec upošteval sledeče važne principe:

1. Ustvariti je enoten obrtni pouk in izobrazba obrtnega naraščaja z enotno dobo učenja ter poglobitev izobrazbe z ustanovitvijo in vzdrževanjem obrtno poučnih institucij;

2. urediti je pričetek obrtnega pouka šele tedaj, ko začne mladina telesno in duševno stopati v štadij razvoja;

3. socialna zaščita obrtnega naraščaja in pospeševanje humanitarnih (človekoljubnih) naprav tako za naraščaj kakor za obrtnike same; ureditev delovnega časa, regulacija mezd in odstranitev sporov;

4. gospodarska emancipacija obrtnikov potom organiziranega dela in kapitala ter

5. pobijanje vseh onih škodljivih vplivov, ki nasprotujejo reelnemu in poštenemu tekmovanju med obrtniki; to se pravi, pobijanje umazane konkurence.

Praktično izvajanje teh principov pa je mogoče le tedaj, ako je ustvarjena točna evidenca (pregled) vsega obrtništva. Iz tako organiziranega obrtništva pa je mogoče sestaviti točno in zanesljivo obrtno statistiko.

Na ta način ustanovljene organizacije obrtnikov niso prostovoljna udruženja posameznih oseb, ampak imajo značaj javne korporacije z dalekosežnimi oblastvenimi podobnimi pravicami. Kot take so torej javnopravne edince in izvršujejo oblastveno upravne funkcije kot nekaki pomožni in deloma posvetovalni organi obrtnega oblastva.

Te prisilne obrtne organizacije imenuje obrtni red (zakon) zadruge, za trgovce pa gremije.

Vsak obrtnik mora postati član svoje stanovske zadruge, vsak trgovec član svojega gremija. Ako pa je že vsak obrtnik prisiljen, da postane član zadruge, tedaj bi bilo tudi samoposebi umevno, da bo v svoji zadruzi skušal uveljaviti svojo voljo in svojo osebnost. To zahteva njegov lastni interes, in kdor zanemarija tega, ta zanemarija tudi svoje stanovske pravice in dolžnosti. Napredek njegovega lastnega stanu, njegove obrtne stroke ga ne zanima. On je suha veja na lastnem telesu, ki ne bo obrodila sadu; to ni pravi obrtnik. Tak obrtnik tudi ne pomaga ustvarjati socialnih dobrin svojemu stanu. Kar poznamo zavednih in naprednih obrtnikov, so vsi pridni in vmeti sodelavci v obrtnih zadrugah. Ne samo, da se brigajo za prozvit organizacij, njih skrb za obrtniški napredek in razvoj se pokaže tudi v njihovih delavnicah ter privzgoji njihovega obrtnega naraščaja. Nasprotno pa opazujemo pri zanikanih članih obrtnih zadrug slabo vzgojo naraščaja in vidno zanemarjenje lastnega napredka. Takih obrt-

nikov tudi ne vidimo pri nobeni obrtniški razstavi ter jim je šolanje vajencev naravnost balast, katerega bi se najrajši otesli. Nimajo ljubezni do stanu, še manj imajo socialnega čuta do svojih pomožnih delavcev. Ako pa se ne zavedajo svojih ožjih stanovskih dolžnosti napram lastni zadrugi, kako naj taki pojmujejo pomen svojega stanovskega parlamenta Zbornice za trgovino, obrt in industrijo?

Obrtne zadruge.

Da kolikor mogoče vzbudimo zanimanje za stanovske obrtne zadruge, hočemo v naslednjem opisati obstoj, članstvo, ustanovitev in namen zadrug.

Najprej določa obrtni red v § 106 osnovna načela za obstoj in ustanovitev obrtnih zadrug.

Enaki ali sorodni obrti morajo vzdrževati obstoječo skupno zvezo; kjer pa ta ne obstoji ali jo krajevne razmere ne dopuščajo odnosno omenogajo, je potrebno, da se taka zveza ustavi. Pri ustanovitvi te skupne zveze je treba predvsem zaslišati Zbornico za trgovino, obrt in industrijo ter potom obrtnega oblastva tudi obstoječo zvezo obrtnih zadrug. Pri tem pa je upoštevati vse razmere, katere morejo uplivati na ustanovitev zadruga in na njeno prosperiranje. Nikakor pa se ne sme prezreti interesov, to je onih obrtnikov, kateri imajo to zvezo tvoriti odnosno morajo postati člani nastajajoče zadruga. Zakon predpisuje, da jih mora Zbornica za trgovino, obrt in industrijo zaslišati predno ona odda svoje mnenje. Zadruga ima včlaniti vse enake ali sorodne obrti, katere se izvršujejo na ozemlju ene ali sosednjih občin bodisi samostojno po lastniku (imejitelju) obrta bodisi po zakupniku. V te obrte pa spadajo tudi pomožni delavci, ki sicer ne postanejo člani zadruga, pač pa hjej pripadajo in se imenujejo njeni pripadniki. Pravi združni člani so torej samo imejitelji obrtov in njihovi zakupniki.

Pri ustanavljanju zadruga se določi najprej kvalitativna pristojnost (kompetenca) članstva in ozemlje, čez katero bo segala njena krajevna kompetenca. Jedna in druga kompetenca se po okoliščinah lahko razteza na več občin ali celo okrajev (srezov) ter sme izjemoma obsegati tudi različne obrti.

Med pomožne obrtne delavce štejemo vse one osebe, katere so pri obrtnih podjetjih redno zaposlene, neglede na starost ali spol. Sem torej spadajo: a) pomočniki, b) tovarniški delavci, c) vajenci in č) oni delavci, ki se uporabljajo pri obrtih za podrejena pomožna dela. Osebe, katere opravljajo višja službena opravila, in ki so praviloma nastavljene z mesečno ali letno plačo, ne spadajo v kategorijo pomožnih delavcev. Nikakor torej ne smemo med nje šteti: obratovodij, mehanikov, faktorjev, knjigovodij, blagajnikov, kemikov itd. Te vrste nastavljenici spadajo že v kategorijo uradništva odnosno duševnega delavstva.

Ako se med pripravniki zadruga nahaja večje število delavcev, ki izvršujejo pri obrtu podrejena dela, se lahko za te vrste delavstva ustanovijo posebne združne institucije n. pr. rabsodišča, zborovanja in bolniške blagajne.

Obrtni red torej zahteva, da se zadruga ustanovi, kjer se na dotičnem ozemlju nahaja zadostno število obrtnikov ene kategorije, kateri osebno in gospodarsko dajejo zadostne garancije, da bo zadruga dosegla združne namene. Ako to pri posameznem obrtu ni mogoče, naj se v zadrugo združi več sorodnih obrtov. Kjer pa okoliščine celo tega ne dopuščajo, naj se združijo različni obrti v eno zadrugo. Zakon predvideva torej dovolj široko dispozicijo. Pri že obstoječih zadrugah pa sme politično oblastvo (obratno oblastvo) druge stopnje, veliki župan, teritorialen obseg posameznih zadrug izpremeniti po svojem prostem prevdanku, mora se pa pri tem ozirati na namene zadruga. Pa tudi kvalitativna izprememba zadrug je podvržena prevdanku (volji) velikega župana. Zadruga, ki obsegajo sorodne ali celo različne obrti (kolektivne zadruga) smejo biti združene na ta način, da se iz njih izločijo obrti ene ali sorodnih kategorij in se za nje ustanove no-

ve zadruga ali pa se posamezni člani iz njih izločijo in dodelijo zadrugi, katera ima obrtnike istega ali pa sorodnih obrtov. Vendar pa zakon izrecno povdaria, da se zadruga ne smejo brezciljno ustanavljati, ampak da se mora vedno gledati na resničen, dober uspeh. V prvi vrsti pa je ustanavljati strokovne zadruga enakih obrtov.

Obrtne zadruga tvorijo strokovno organizacijo v varstvo malega obrtnika. One so po obrtnem redu postavljeni organ, kateri ima čuvati (varovati) skupne obrtne interese. Spadajo torej med javno-pravne korporacije in so članice javno-upravnega organizma. Pravna pozicija zadrug temelji v določilih obrtnega reda, kateri jim jamči pravice in navaja njihove dolžnosti. Obrtni red predpisuje združno organizacijo obrtnikom kot prisilno, torej neodvisno od njih volje in svobodnega združevanja, odreja imperativno, zapovedajoče pristop obrtnika k zadrugi. Članstvo pri zadrugi ne odvisi niti od obrtnikove volje niti ne od pritrditve zadruga. Obrtnik postane član zadruga že z nastopom obrta ipso inre in včasih celo proti njegovi ali volji zadruga. Izključen pa je vsak prostovoljen pristop obrtnika k zadrugi, ako izvršuje obrt, za katerega dotična zadruga stavno (kvalitativno) ni ustanovljena odnosno pristojna. Tudi samo dejansko izvrševanje obrta ne utemelji članstva pri zadrugi. Pod nastopom obrta smemo razumeti samo pridobitev obrtnega lista ali koncesije.

Rekli smo, da je vsak obrtnik prisiljen, da pristopi k zadrugi svojega obrta. Kdor hoče začeti izvrševati svoj obrt, najprej prijavi zadrugi svoj pristop. V ta namen gre k združnemu načelniku ali v zadrugo pisarno, pove tam kateri obrt namerava izvrševati in plača sprejemnino ali inkorporacijsko pristojbino, kakor je določena v združnih pravilih. O plačilu sprejemnine naj takoj zahteva pobotnico. Združni načelniki običajno zahtevajo od njega, da jim pokaže dokazila o strokovni usposobljenosti, ako namerava izvrševati obrt, kateri po obrtnem redu tako usposobljenost predpisuje. Taka zahteva združnega načelnika ali zadruga ni upravičena in ni zakonita. Obrtnik naj vpogled v svoja izpričevala odločno odkloni! Pri nekaterih zadrugah se je celo udomčila povsem neupravičena praksa, da od novo pristopajočega člana nočejo sprejeti ponudene jim inkorporacijske pristojbine (sprejemnine), zlasti ako jim obrtnik noče dovoliti vpogleda v izpričevala. Tega naj se nikar ne strašijo! Za tako zadrugo naj se inkorporacijska pristojbina (sprejemnina) čisto enostavno položi pri okrajnem sodišču v zmyslu določil občega držav. zakona in je zadruga celo dolžna povrniti radi tega nastale stroške. Ako pa združni načelnik noče niti povedati, koliko znaša združna sprejemnina, naj se novi član obrne ustno ali pismeno na okrajno (srezko) poglavarstvo in dobi tam potrebne informacije.

S tem, kar smo ravnokar povedali, pa nikakor nočemo trditi, da zadruga nima pravice do vpogleda v dokaze usposobljenosti. Ima jo. To pravico pa izvršuje zadruga potom obrtnega oblastva, pri katerem je obrtnik prijavil svoj obrt odnosno za izdajo obrtnega lista ali za podelitev koncesije vložil svojo prošnjo. Obrtno oblastvo mora v zmyslu predpisov obrtnega reda dovoliti zadrugi vpogled v dokaze usposobljenosti, predno izda stranki obrtni list. Ta pravica zadrugi gre celo dalje: Obrtno oblastvo mora pri rokodelskih obrtih zadrug povabiti, da zadruga izvrši vpogled v roku treh tednov in odda svoje mnenje o dokazih usposobljenosti. Pri koncesioniranih obrtih, za katere je predpisana posebna usposobljenost, pa se mora pristojni zadrugi dati samo priložnost do vpogleda.

Obrtnik preneha biti član zadruga ako obrtni list ali koncesijo odloži; s tem izjavi, da obrta ne bo več izvrševal ter tako prenehajo njegove pravice in dolžnosti do zadruga. Ako odloženi obrt nanovo prijavi ali zopet dobi koncesijo, mora ponovno pristopiti k zadrugi in vnovič plačati sprejemnino. Kdor samo začasno ustavi izvrševanje obrta, ostane član zadruga in mora napram nji izpolnjevati nanj odpadajoče obveznosti (dolžnosti).

Obrtna podjetja, katera obratujejo na tovarniški način, niso prisiljena da postanejo člani zadruga. Imajo pa pravico

pristopa k obstoječim zadrugam svoje obrtne kategorije, ako zadruga v to privoli. To je edino slučaj prostovoljnega članstva.

Kaj pa ako prosilec za obrtni list noče plačati zadrugi sprejemnine ali se celo brani pristopiti kot član. V tem slučaju mu sme obrtno oblastvo rešitev prošnje zavlačevati toliko časa, dokler ne predloži pobotnice o plačani sprejemnini. Nikakor pa mu ne sme zavrniti prošnje zgolj iz razloga neplačane sprejemnine.

Tako smo navedli smernice o obstoju zadruga in o njenem članstvu. Nadaljnih podrobnosti ne moremo obravnavati, ker bi bilo to za naš list preobširno.

Naj podamo še nekoliko navodil o ustanovitvi zadruga. Tu pridejo v poštev sledeči činitelji: a) člani - obrtniki, b) obrtno oblastvo, c) zveza obrtnih zadrug, č) Zbornica za trgovino, obrt in industrijo ter d) posebni obrtni komisar (inštruktor), ki je pravzaprav le organ obrtnega oblastva.

Ako hočejo obrtniki, kateri niso včlanjeni še pri nobeni zadrugi, združiti se v zadrugo, naj jih nekdo skliče na sestanek ter naj izberejo izmed sebe pripravljalni odbor. Ta izvoli sebi predsednika (načelnika) in tajnika. Obenem obvesti obrtno oblastvo I. stopnje (srezko poglavarstvo) kakor tudi obrtnega komisarja (inštruktorja) o nameravani ustanovitvi zadruga. Pripravljalni odbor sestavi zadržna pravila, za katere dobi vzorec bodisi pri obrtnem oblastvu bodisi pri zvezi obrtnih zadrug. Ko so pravila pripravljena, skliče predsednik pripravljalnega odbora posebno zborovanje obrtnikov, na katerem se pravila temeljito pregledajo in pretresajo; po izvršenem posvetovanju se morajo pravila sprejeti z večino navzočih zborovalcev. Da se je vse to pravilno izvršilo se mora dokazati s zapisnikom in pristopnimi izjavami. Pri zborovanju je točno voditi seznam navzočih obrtnikov. K zborovanju morajo biti vabljeni vsi bodoči zadržni člani.

Ko je vse to izvršeno, se napravi prošnja na obrtno oblastvo, da odobri zadržna pravila. Prošnji je priložiti:

- a) izvleček iz zborovalnega zapisnika (protokola),
- b) vabilo k zborovanju,
- č) potrdilo o prečitaniu pravil za člane, ki niso bili navzoči,
- d) oddajna potrdila (recepise) o poslanih jim vabilih.
- e) in šest izvodov zadržnih pravil.

Prošnja in priloge so koleka proste.

Zadruga so pri določitvi in izpremembi pravil avtonomne. Vendar so podvržene odobritvi po oblastvu, katero je, kakor avtonomija zadruga, v svojem prostem prevdanku vezano na v zakonu določene omejitve. V kolikor so zadržna pravila sestavljena v okvirju zakonitih določil, mora obrtno oblastvo pustiti zadržno avtonomijo neokrnjeno. Zadruga ne more sklepati takih pravil, katera bi nasprotovala zakonu; ravnotako pa vlada ne more grajati statutarnih določil, katera imajo v zakonu svojo utemeljitev. Statutarnično določilo, ki nasprotuje zakonu, je brez pravne vednosti, tudi ako je bilo pravilno sklenjeno in od oblastva odobreno. Iz tega tudi sledi, da sme politično oblastvo uradoma odrediti izpremembo pravil, ako vsebujejo kako protizakonito določilo.

Obrtno oblastvo zasliši pred odobritvijo pravil (statutov) obrtnega komisarja (inštruktorja), zvezo obrtnih zadrug in Zbornico za trgovino, obrt in industrijo. Ko se je oblastvo prepričalo, da je nova zadruga potrebna, njen obstoj zagotovljen, tedaj šele odobri pravila. Odobrena pravila dostavi srezko poglavarstvo (mestni magistrat) predsedniku pripravljalnega odbora. Sporazumno s pripravljalnim odborom skliče nato obrtno oblastvo ustanovni občni zbor, k katerem morajo biti povabljeni pismeno vsi obrtniki, za katere se zadruga ustanavlja. Na ustanovnem občnem zboru prečita zastopnik obrtnega oblastva odlok, s katerim so bila pravila odobrena, razloži pomen zadruga ter vodi občni zbor, dokler si navzoči obrtniki ne izvolijo načelnika. Nato se voli odbor in ostali zadržni funkcionarji. Zadruga je na ta način ustanovljena in njeno delo se prične.

Nobena zadruga se prej nemore konstituirati, predno niso pravila sestavljena in oblastveno odobrena. Zadruga brez odobrenih pravil ne more obstojati.

Novice za obrtnike.

Opozorilo delodajalcem. Okrožni urad za zavarovanje delavcev pri izterjavanju zaostalih premij opaža, da je veliko delodajalcev, ki od urada jim doposlane plačilne naloge kratkomalo založe, dostikrat celo neodprte. Urad uvede dolgotrajno prisilno - izterjevalno postopanje, kar je v zvezi z velikimi stroški. Dolžniki se odzovejo šele takrat, ko pride sodni organ in zaprošajo od urada razne plačilne ugodnosti. Ne samo, da taka malomarnost povzroča uradu vedno večje upravne stroške in je na ta način izključeno upravne stroške znižati, ampak je tako zadržanje tudi strankam samim v škodo, ker morajo nositi izterjevalne stroške, na drugi strani pa urad sredi izvršilnega postopanja ne more priznati nikakih plačilnih ugodnosti, odnosno ne more raznih ugovorov radi zastaranja vzeti na znanje, dasi so morda materijelno utemeljeni.

Iz teh razlogov Okrožni urad nujno pozivlja svoje člane delodajalce, da pregledajo, v koliko so plačilnim obveznostim zadostili in da pravočasno zadoste zakonitim obveznostim. Urad ima še vedno večmilijonske zaostanke, ki se sestojajo iz samih malih postavk. Razumljivo je, da izterjevanje takih manjših, toda mnogoštevilnih postavk povzroča ogromno dela — in stroškov, katere koncem konca nosijo delodajalci in tudi delojemalci sami. To opozorilo velja predvsem za hišna gospodinjstva in druge male podjetnike, toraj za socialno šibkejšje sloje, ki velike izterjevalne stroške in zamudne obresti težko občutijo. Urad pa mora na vplačilu vseh premij, obresti in stroškov vstrajati, ako hoče zadostiti zakonitim obveznostim.

Tečaj za damsko prirojavanje v Ljubljani. Urad za pospeševanje obrti v Ljubljani namerava prirediti koncem decembra t. l. tečaj za damsko prirojavanje v Ljubljani. Krojačice-mojstrice in pomočnice, ki žele obiskovati tečaj, naj prijavijo svojo udeležbo pismeno ali osebno pri Uradu za pospeševanje obrti v Ljubljani, Krekov trg št. 10/I. Tečaj se bo vršil vse delovne dni ob večernih urah pod vodstvom strokovnega učitelja g. Alojzija Knafelj-na.

Občni zbor obrtne zveze v Trziču se je vršil v nedeljo dne 31. oktobra t. l. Ob zadovoljivi udeležbi je otvoril predsednik g. Joško Toporiš zborovanje. Iz posameznih poročil odbornikov se je razvidlo, da je obrtna zveza v Trziču vzorno in agilno delovala v preteklem poslovnem letu in storila vse v korist svojim članom kolikor ji je pač bilo mogoče pri omejenih denarnih sredstvih. Zelo pohvalno je omeniti naklonjenost obrtne organizacije v Trziču napram obrtnem nadaljevalnem šolstvu s tem, da je nakazala denarno podporo med poslovnim letom šolskemu vodstvu za vzdrževanje obrtno-nadaljevalne šole. Iz poročila, da je imela obrtna zveza 22 rednih in 14 izrednih sej kakor tudi iz blagajniškega poročila, ki izkazuje preko 60.000 Din prometa, je razvidna velika agilnost te organizacije in vsaka hvala na tem mestu bi bila odveč. Vsekakor pa zasluži celokupen odbor izredno priznanje za velikopotezno akcijo ob priliki prireditve obrtne razstave v Trziču združeno z razprodajo srečk ter s tem pripomogli šibkejšim slojem do lepih in dragocenih dobitkov za majhen denar.

Ob priliki volitev novega odbora so bili po večinom voljeni dosedanji odborniki le bivši predsednik Joško Toporiš je začasno odklonil izkazano mu zaupanje vsled preobilnega dela v lastnem obratu kakor pri raznih drugih organizacijah. Na predlog bivšega predsednika je bil soglasno izvoljen za predsednika obrtne zveze v Trziču g. Marko Alojzij, ključavničarski mojster. V upanju, da bo vse sile zastavil za procvit obrtne zveze pozdravljamo novega predsednika in mu želimo obilo uspeha v bodoči poslovni dobi.